

PM 2007: RIV (Dnr 322-2800/2007)

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28)

Remiss av betänkande från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28) överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

I utredningen om mål och uppföljning i grundskolan konstateras att dagens målsystem uppvisar en del brister och att det har haft många problem sedan starten. Antalet mål är mycket stort och utredningen bedömer att lärarnas kännedom om alla mål och hur de ska arbeta med dem är begränsad. Därtill är sambanden mellan målen i läroplanen och i kursplanerna ofta oklara. I stället för att konkretiseras så upprepas läroplanens mål i kursplanerna. Det framkommer även att statens insatser för implementering av såväl målsystemet som betygssystemet har brustit. Målsystemet uppfattas som alltför komplicerat och läroplanen och framför allt kursplanerna har blivit för abstrakta.

Läroplanens övergripande mål bör, enligt utredaren, ange de generella kompetenser som alla elever ska ha utvecklat när de lämnar grundskolan. Kursplanemålen bör mycket tydligare än i dag avse ämneskunskaper. Målen i kursplanerna bör skrivas med en begränsad och väl definierad mängd uttryck som anger vilka kunskaper undervisningen i ämnet ska utveckla. Dagens system med två måltyper – mål att sträva mot och mål att uppnå – bör ändras till endast en typ av mål. Utredaren framhåller att målen i grundskolan respektive i gymnasieskolan också bör utformas så att de tillsammans visar på en kunskapsprogression.

I utredningen föreslås tre avstämningstillfällen i grundskolan mot dagens två; i skolår 3, 6 och 9. Varje skola och kommun bör i sitt löpande kvalitetsarbete analysera och dokumentera hur väl de nationella kunskapskraven nås. De nationella proven bör också enligt utredaren i högre grad än i dag styra betygssättningen.

Utredaren anser att hans förslag om en samlad läroplan för grundskolan och en ny struktur för grundskolans kursplaner inte direkt påverkar statens eller skolhuvudmännens kostnader för verksamheten. Däremot bedöms implementeringsinsatserna komma att kräva en del resurser från såväl staten som skolhuvudmännen, dvs. kommunerna.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att betänkandets förslag om en tydlig målstruktur och tydligare formulerade övergripande mål underlättar skolhuvudmännens arbete.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till de förslag som utredningen framställer.

Mina synpunkter

Målet för skolpolitiken måste vara att ingen elev ska lämna grundskolan utan grundläggande kunskaper. En förutsättning för det är högt ställda krav, tydliga kunskapsmål och regelbundna utvärderingar.

Avsikten med utredningen, vars betänkande har remitterats till Stockholm, är att skapa förutsättningar för bättre resultat genom att skolans uppdrag görs tydligare, bland annat mot bakgrund av dagens ofta otydliga kursmål och uppdelningen i mål att uppnå och mål att sträva mot. I betänkandet framförs tydligt att ett viktigt led i arbetet med förbättrade resultat är att tidigt i grundskolan ange vilka kunskapskrav som eleverna behöver nå.

Jag instämmer i huvudsak med vad som framförs i betänkandet – tydliga kunskapskrav, regelbunden utvärdering och betygssättning starkare kopplad till nationella prov är en förutsättning för fungerande målstyrning – men vill lyfta fram ett antal punkter av särskild vikt.

I dagens kursplaner görs en uppdelning i mål att sträva mot och mål att uppnå. Särskilt de förra är ofta väl abstrakta och därför mycket svåra att i realiteten utvärdera. Det borde vara en självklarhet att kursmålen är enkelt utvärderingsbara. Att som i betänkandet föreslå att ersätta de två olika måltyperna med ett enda mål tydligare fokuserat på ämneskunskaper är önskvärt. Det är mycket viktigt att tidigt och tydligt ange vilka kunskapskrav som skolan ställer på sina elever.

Något som inte berörs lika direkt av utredaren, men som likafullt är ett viktigt instrument för att garantera en likvärdig undervisning och lika förutsättningar att uppnå kursmålen är timplaner. Det är viktigt att timplanerna behålls vid en revidering av kursmålen utformning. Även möjligheten att dela ut blockbetyg i naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnen bör tas bort.

Det är också viktigt att dagens kursmål för årskurs 5 kompletteras med utvärderingsbara mål för årskurs 3. Det måste finnas mål så att kunskaperna kan utvärderas ordentligt redan innan det femte skolåret. Det finns också goda skäl att avstämnings-tillfällena genomföras i årskurs 3, 6 och 9. Särskilt när betyg införs från årskurs 6 och nationella prov vid årskurs 3.

Betänkandet lyfter även fram vikten av nationella prov. I dag är skillnaden ofta alldeles för stor mellan resultaten av de nationella proven och betygssättningen i årskurs 9. De nationella proven är, tillsammans med tydliga kursmål och betygskriterier, ett viktigt verktyg för att hjälpa lärare och skolor att uppnå likvärdighet i betygssättning och bedömning av elevernas kunskaper. Jag instämmer i betänkandets förslag att de nationella proven i högre grad än i dag bör styra betygssättningen. Provresultaten ska utgöra ett viktigt underlag och verktyg i lärarens betygssättning.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28) överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 19 september 2007

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Sammanfattning av remissen Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta följande.

1. Tillstyrka föredragande borgarrådets förslag till beslut med nedanstående justering.
2. Därutöver anför följande.

Utvecklingen mot en skola som mer och mer inriktar sig på kunskapsbaserade betyg där man inte tar i beaktande en kunskap i vidare bemärkelse är oroväckande. I dagens samhälle krävs fler och andra kvalifikationer än specificerade kunskaper i grammatik och algebra. Att eleven kan se sammanhang, dra slutsatser eller vara kreativ är minst lika viktigt att ha i beaktande när man bedömer elevens utveckling i skolan.

Det är också viktigt att förtydliga vikten att mål som nationella prov alltid ska syfta till en inkluderande syn på eleverna, och inte exkluderande. Skillnaden i detta bottnar mycket i synsättet på elever och lärandet, är det skolans eller elevens misslyckande att en elev inte uppnår målen? Enligt oss måste ansvaret alltid ligga på skolan.

Att ytterligare förstärka synen på att kunskap bäst mäts genom nationella prov och bedöms med betyg är ett steg bakåt i utveckling. Det som är det enklaste att mäta är inte alltid det som är det relevanta att mäta. Som redskap bör istället användas kontinuerlig uppföljning av elevens utveckling inom fler områden.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

I betänkandet Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (2007:28) granskas skolans mål- och uppföljningssystem med utgångspunkt i vilka åtgärder som krävs för att uppnå en högre kvalitet och förbättrade resultat. I uppdraget har även legat att lämna förslag till avstämningstillfällen vid fler tillfällen samt att lämna förslag till justeringar i läroplanen för andra skol- och verksamhetsformer inom Lpo94.

I syfte att skapa ett tydligare målsystem föreslås såväl en förändring av läroplansbegreppet som en fullständig revidering av läroplanen. I betänkandet rekommenderas även att endast en måltyp – tydligt kopplad till ämneskunskaper – skrivs in i kursplanerna.

Vad avser avstämningstillfällen föreslås i betänkandet att dessa infaller år 3, 6 och 9.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns ett uppenbart behov av att öka tydligheten i dagens system för styrning i grundskolan. Stadsledningskontoret välkomnar därför utredningens förslag att förenkla och förtydliga mål- och uppföljningsstrukturen samt förstärka statens implementeringsinsatser. Det sistnämnda är inte minst viktigt, då utredningen kunnat visa på brister hos professionen vad gäller kunskapen om dagens målsystem. En ökad tydlighet i den nationella målstrukturen och i formuleringen av de övergripande målen för skolan, kan också underlätta för skolhuvudmännen i arbetet med att ta fram och styra mot egna, lokala mål för verksamheten.

De statliga insatserna för implementering, vilka också inkluderar fristående skolor, bedöms i utredningen kunna kosta ca 10 mnkr. Utredaren framhåller därutöver att skolhuvudmännen har ett grundläggande ansvar för personalens kompetensutveckling. Huvuddelen av de kostnader som uppstår om en ny läroplan med nya kursplaner införs, ska därför bäras av dessa. Utredaren föreslår dock att staten under en genomförandeperiod tillskjuter resurser, för att huvudmännen ska kunna genomföra utbildningsdagar. Kostnaden beräknas till ca 400 mnkr, men något förslag på hur stor andel av denna som staten skulle stå för lämnas inte. Stadsledningskontoret anser att det är ett statligt ansvar att svara för implementering och uppföljning av de nationella målen på skolans område, varför den kostnad som uppstår också i sin helhet bör bäras av staten.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2007 att som remissvar överlämna utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ordförande Roger Mogert m.fl. (s) och Inger Stark (v), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Anna Fredriksson (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2007 har i huvudsak följande lydelse.

En utredning med syfte att förbättra kvaliteten i dagens mål- och resultatstyrning av skolan är välkommen. Det finns uppenbart behov av att öka tydligheten i dagens system för styrning av grundskolan.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom de förslag till förändringar i målsystemet som utredaren lägger fram. Samtidigt kan konstateras att utredaren gjort bedömningen att de innehållsliga förändringarna i dagens läroplan är så omfattande att de inte kunnat hanteras inom utredningens uppdrag. Utredaren föreslår därför att en ny utredning tillsätts.

Utbildningsförvaltningen ställer sig även bakom förslaget till en vidareutveckling och anpassning av uppföljningssystemet. Det vore dock önskvärt med en ökad tydlighet i hur detta skall se ut på olika nivåer. I betänkandet konstateras till exempel att den kommunala uppföljningen av resultat bör förbättras och att varje skola och kommun i sitt kvalitetsarbete löpande skall analysera och dokumentera hur väl de nationella kunskapskraven nås. Hur skall denna uppföljning se ut för andra huvudmän än kommunen?

Utredarens bedömning är att det behövs särskilda insatser om en ny läroplan och nya kursplaner införs. Huvuddelen av dessa kostnader anses bör bäras av skolhuvudmännen. Staten bör dock, under en genomförandeperiod, tillskjuta resurser. En mer genomgripande konsekvensbeskrivning av kostnader och ambitionsnivå bör genomföras, kanske i samband med tillsättande av en ny utredning.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (s) och Inger Stark (v) enligt följande

Utbildningsnämnden beslutar

- att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
- att därutöver anföra

Utvecklingen mot en skola som mer och mer inriktar sig på kunskapsbaserade betyg där man inte tar i beaktande en kunskap i vidare bemärkelse är oroväckande. I dagens samhälle krävs fler och andra kvalifikationer än specificerade kunskaper i grammatik och algebra. Att eleven kan se sammanhang, dra slutsatser eller vara kreativ är minst lika viktigt att ha i beaktande när man bedöm elevens utveckling i skolan.

Det är också viktigt att förtydliga vikten att mål som nationella prov alltid ska syfta till en inkluderande syn på eleverna, och inte exkluderande. Skillnaden i detta bottnar mycket i synsättet på elever och lärandet, är det skolans eller elevens misslyckande att en elev inte uppnår målen? Enligt oss måste ansvaret alltid ligga på skolan.

Att ytterligare förstärka synen på att kunskap bäst mäts genom nationella prov och bedöms med betyg är ett steg bakåt i utvecklingen. Det som är det enklaste att mäta är inte alltid det som är det relevanta att mäta. Som redskap bör istället användas kontinuerlig uppföljning av elevens utveckling inom fler områden.

Reservation anfördes av Anna Fredriksson (mp) enligt följande

Utbildningsnämnden beslutar att

1. Justera förvaltningens förslag till remissvar enligt följande:

När det gäller en förändring av målstyrningen så verkar det i dagens debatt finnas en hel del outtalade påståenden som bör konkretiseras och problematiseras. Det är en självklarhet att alla eftersträvar ökad måluppfyllelse i skolan. Vi ska komma ihåg att Sverige i internationell jämförelse har ett relativt gott resultat när det gäller nationell likvärdighet.

Utredningens förslag på hur kursplanerna kan förändras är bra. Men blir skolans pedagoger mindre eller mer fria i sin yrkesutövning med tydligare handledning och fler avstämningstillfällen? Att i ännu större utsträckning sträva efter likriktning kommer att få konsekvenser. Med tanke på tidigare erfarenheter av centralstyrning av den svenska skolan behöver det viktigt att detta diskuteras.

Utredningen kritiserar inte grundskolans målstyrningssystem i sig, men påpekar mycket riktigt att det inte riktigt hänger ihop det sätt som det skulle behöva göra. Det framgår också av utredningen att det saknas en del viktiga faktorer. Det som föreslås är färre, men tydligare och mer stringenta målformuleringar i kursplanerna och till det fler kommentarer som gör att lärare och pedagoger får exempel och genom det mer vägledning i sitt arbete med planering och myndighetsutövande.

Utredningen föreslår sen, i enlighet med sitt uppdrag att grundskolan ska ha ett tidigare avstämningstillfälle, i ÅK 3. I ämnena Svenska och Matematik. Sedan ska det finnas ett i ÅK 6 i Svenska, Matematik och Engelska och ett i ÅK 9 i svenska, Matematik och Engelska.

Det blir i det här avseendet viktigt att hålla i sär begreppen avstämningstillfälle med nationella prov. Ett avstämningstillfälle är en tidpunkt i utbildningen där det finns tydligt uppsatta mål som alla elever ska nå. Ett nationellt prov är en metod för att se om så är fallet. Utredningen föreslår inte någon annan metod för att stämma av så att alla elever har nått de gemensamma målen, men det kan man göra på andra sätt än betygsavgörande upphausade och stressframkallande. Det instrument som skolan redan idag har för att göra detta är de individuella utvecklingsplanerna.

Den struktur som utredningen föreslår för kursplanerna lämpar sig väldigt väl för användning och utveckling av dessa. Om kursplanerna innehåller a) ett syfte med kursen b) tydliga mål för undervisningen c) huvudsakligt innehåll i undervisningen för ÅK 3, ÅK 6 och ÅK 9 samt d) kunskapskrav för godtagbara kunskaper i dessa årskurser samt tydliga kriterier för betygssättning i ÅK 9 så kan eleven, föräldrarna och läraren gemensamt föra ett samtal där en avstämning görs med utgångspunkt i den individuella utvecklingsplanen.

På det här viset kan de idéer och förslag som utredningen på ett mycket bra sätt för fram och argumenterar för användas utan att skapa en hårdare och mer stressad skolgång. Riktlinjer och handledning till våra pedagoger kan ges, men fortfarande låta dem behålla friheten att se varje elev och möjliggöra för alla individuella elever att ta ansvar och förstå sin egen skolgång och sin personliga utveckling. Och bedöma hur eleven når de mål som är uppsatta. Detta kommuniceras med eleven och elevens familj genom utvecklingsplanen. Också så kan vi skapa en dialog mellan hemmet och skolan, so är så viktig för måluppfyllelsen av både kurs- och läroplaner